

МАКТАБГАЧА ТАЪЛИМ МУАССАСАЛАРИДА ТАРБИЯВИЙ ТАДБИРЛАРДА МИЛЛИЙ-МАЪНАВИЙ ҚАДРИЯТЛАРДАН ФЙДАЛАНИШ.

Казоқов Р.Т.

ЎзДЖТСУ,Ўқитувчи.

Мирзابدиллаева А.И.

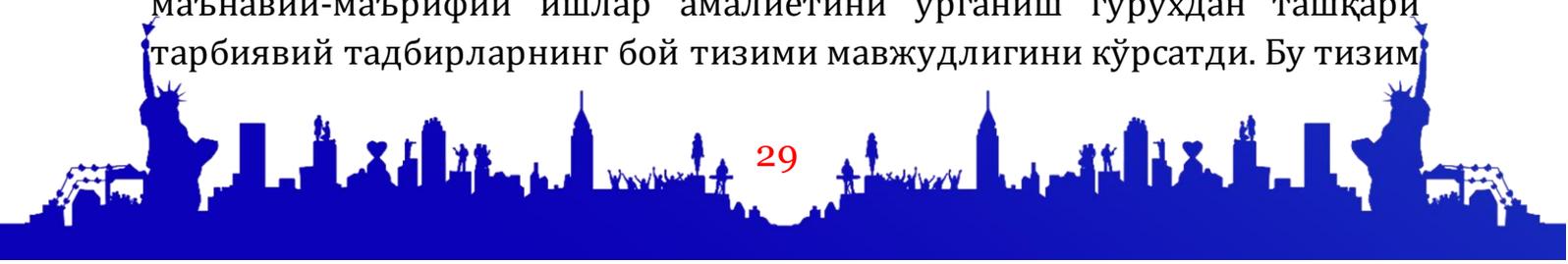
ЎзДЖТСУ.,ҲА 53-21 гуруҳ талабаси.

Мирзابدиллаева Х.И.

ЎзДЖТСУ.,ҲА 53-21 гуруҳ талабаси.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.7695828>

Ёш авлод маънавиятини бойитиш, тарбиявий ишлар мазмунини такомиллаштириш, ғоявий мафкуравий бўшлиқ пайдо бўлишига йўл қўймаслик-мустақилликни мустақамлашнинг стратегик вазифалардан биридир. Ижтимоий мактабгача таълим муассасасида ўтказилаётган тарбиявий тадбирлар, мактабгача ёшдаги болаларни маънавий-ахлоқий қадриятлар руҳида тарбиялашда таълим-тарбия тизимининг муҳим қимидир. «Болажон» дастурида мактабгача таълим муассасасида гуруҳдан ташқари машғулотлар ишлари кўнгиллилик фаолияти турини танлашда мустақиллик, ўзаро ҳурмат ва ҳамкорлик принциплари асосида ота-она истаги, болаларнинг қизиқиши, интилиши ва қобилиятларини ҳисобга олган ҳолда ўтказилиши белгилаб қўйилган. Айнан мана шу принциплар таълим-тарбиянинг давоми сифатида турли мавзудаги маърузалар, савол-жавоблар, суҳбатларда қатнашиш орқали мактабгача таълим муассасаси тарбияланувчига аънавий савиясини бойитишга, тарълим-тарбия жараёнида берилган маънавий тушунчалар, кўникмаларни мустақамлайди, қушимча маълумотлар билан бойитади, маънавий қадриятларга қизиқишини оширади. Ижтимоий мактабгача таълим муассасасида тарбиявий тадбирларни амалга оширишда қатор изланишлар олиб борилди. Жумладан А.Рахматуллаев бу масалага ўқувчиларда меҳнатсеварлик фазилатларини тарбиялаш, А.Тилегегов - синфдан ташқари тарбиявий тадбирларда «Алпомиш» дostonларидан фойдаланиш, А.Бозорова-ахлоқий тарбия нуқтаи назарларидан ёндашишган. Бироқ биз масаланинг ҳали кўп ўрганилмаган қирраси яъни ижтимоий мактабгача таълим муассасаларида тарбиявий тадбирларда миллий-маънавий қадриятлардан фойдаланишга қаратамиз. Мактабгача таълим муассасаси тарбияланувчилари билан олиб борилаётган маънавий-маърифий ишлар амалиётини ўрганиш гуруҳдан ташқари тарбиявий тадбирларнинг бой тизими мавжудлигини кўрсатди. Бу тизим

танловлар, жисмоний тарбия мусобақалари, сахна кўринишлари, суҳбат, айтишувлар, ўйинлар бадий кечалар шунингдек, энг азиз, энг улуғ Мустақиллик байрами, 8 декабрь – Конституция куни, 1 октябрь – ўқитувчи ва мураббийлар куни, 8 март – Ҳалқаро хотин қизлар байрами, умумҳалқ Наврўз байрами, Янги йил байрами, 9 май – хотира ва қадрлаш куни, ҳосил байрам ива бошқа қатор тадбирларни ўз ичига олади. Мазкур тадбирлар гуруҳ тарбиячилари, мактабгача таълим муассасаси муסיқа ўқитувчисининг йиллик тарбиявий ишлар режаларида акс эттирилмоқда.

- «Ватанпарварлик ва байналмилал» тарбия бўлимида: «Уруш ва меҳнат фахрийлари билан учрашувлар уюштириш», байналмилаллик ва дўстлик, бошқа ҳалқлар миллий урф – одатлари ва қадриятларига ҳурмат мавзуларида суҳбатлар, «Оқ олтин» байрами, «Меҳржон», «Хотира ва қадрлаш куни», «Наврўз», «Қариялар куни» каби байрам ва маросимлар тўғрисида тушунчалар бериш ва нишонлаш, Ўзбекистон Республикаси Давлат рамзларига ҳурмат руҳида тарбиялаш, «Мустақил Ўзбекистон» стендини ташкил қилиш. - «Меҳнатсеварлик руҳида тарбиялаш» бўлимида: «Меҳнат фахрийлари билан учрашув», ишлаб чиқариш корхоналарига экскурсия уюштириш, «Шанбаликлар уюштириш», «Амир Темур ва темурийлар сулоласи ҳақида» суҳбатлар ўтказиш. - «Истеъдодли болаларни аниқлаш» бўлимида, бадий тўғараклар ташкил қилиш, «Ўзбекистон - Ватаним маним», «Санъат байрами» кўшиқ танловларини ўтказиш. «Моҳир кўллар» танловини ўтказиш, шунингдек, Ўзбекистонимизнинг тарихий обидалари билан таништириш. - «Жисмоний тарбия» бўлимида мактабгача ёшдаги болаларни жисмоний камолотига қаратилган 8 та йўналиш кўзда тутилган. - «Эстетик тарбия» бўлими эса маънавий-маърифий ишлар тизимида ката аҳамиятга эга. Унда мактабгача таълим муассасаси гуруҳларини эстетик дид билан безаш, гуруҳ бурчакларини мазмунли ташкил қилиш, жумладан «Жонли табиат бурчаги», «Оталар чойҳонаси» бурчаги, «Менинг оилам» бурчаги ва.х. «Миллий рақс ва кўшиқлар» танловини ташкил қилиш. Мактабгача ёшдаги боланинг ҳар бир салбий сифат аввало, гуруҳдаги маънавий-маърифий ишнинг камчиликларидан бирини кўрсатади. Бинобарин, маънавий-маърифий ишлар самарадорлиги мактабгача таълим ёшдаги болалардаги ижобий фазилатларни бартараф қилиш билан биргаликда олиб борилишига боғлиқ. Бу йўналиш «Тарбияси оғир болалар билан ишлаш» йўналишида амалга оширилмоқда. Унда салбий сифатлари яққол намоён бўлаётган тарбияланувчиларни аниқлаш, жиноят кодекси

тўғрисидаги билимларни энг содда ва болага тушунарли қилиб тушунтириш, гиёҳвандлик, ичкиликбозликнинг салбий оқибатларга олиб келиши ҳақидаги суҳбатларни мисоллар билан тушунтириш ишларини олиб бориш. Педагог – тарбиячиларнинг маънавий-маърифий ишлар бўйича фаолияти йиллик иш режалари педагогик кенгашда тасдиқланади ва мактабгача таълим услубчиси ҳузуридаги семинарларида муҳокама қилинади. Ушбу режам МТМ услубчиси томонидан тасдиқланиб, амалга оширилади. ҳар йили режалар янгиланиб, давр, миллий тараққиёт, мактабгача таълим муассасаси олдида қўйилган маънавий-маърифий талаблар асосида такомиллаштирилиб борилади. Мактабгача таълим муассасасида маънавий-маърифий ишларни амалга оширишнинг педагогик таҳлили қуйидаги хулосаларни берди. Маънавият ишларни режалаштиришда ягона умумий ёндашув ишлаб чиқилмаган. Натижада тарбиячилар режалаштиришга а) тарбия йўналишлари тамойилидан (ахлоқий тарбия, меҳнат тарбияси). б) календар ёндашув (сентябрь, октябрь). в) ташкилий субъектлар тамойилларидан келиб чиқиб ёндашмоқдалар. Иш режаларида ва амалиётда мактабгача таълим ёшдаги болаларнинг миллий маънавиятини шакллантириш масаласи махсус белгилаб олинмаган. Бу эса маънавий, мафкуравий ишлар мақсад ва натижаларнинг мавҳум бўлиб қолишига сабаб бўлмоқда. Маънавий-маърифий ишларда мактабгача ёшдаги болалар ёш, интеллектуал имкониятларини ҳисобга олиш, табақалашган ёндашувни амалга оширишга қаратилган услубий тавсиялар йўқлиги туфайли, мактабгача таълим муассасаси тарбиячилари олдида қийинчиликлар пайдо бўлмоқда. Мактабгача таълим муассасаси тарбияланувчилари билан олиб борилаётган маънавий – маърифий ишларда маънавий қадриятлардан фойдаланиш масаласи назарий, услубий жиҳатдан ишлаб чиқилмаган. Амалиётда эса маънавий қадриятларнинг мактабгача ёшдаги болалар учун бундай энг муҳим ва яқин манбаидан фойдаланиш талаб даражасидан анча паст. Илғор тажрибада эса, мазкур маънавий-маърифий омил ўзининг бой самарасини бермоқда.

- Миллий ғурур, умуминсоний қадриятлар, Ватанга муҳаббат уни эъзозлаш, Ватаннинг ҳар бир ҳовуч тупроғининг қадрига етиш, ўз она диёри қадрини билиш, шу ўлкада яшаб ўтганлар руҳини шод этишдан бошланади. «Ватан-остонадан бошланади» деган хикматни тарбияланувчилар онгига сингдиришни мақсад қилиб қўйдим. Тарбиячилар томонидан Тошкент шаҳрининг пайдо бўлиш тарихи,

маориф маданияти, ишлаб чиқариши, завод ва фабрикаларнинг пайдо бўлиши, буюк шоир ва ёзувчи, ижодкорларнинг болалиги, ҳаёти шу жонажон шаҳарда кечганлиги, улар туғилган, яшаган маҳалла, кўчаларда ҳозир шу болалар яшаётганлиги мисоллар орқали ёрқин тасвирлаб берилди.

Фойдаланилган адабиётлар:

- 1 Buriyev B. U., Qodirov R. R., Kazoqov R. T. Jismoniy tarbiya va sportda axborot kommunikatsiya texnologiyasining tuzilishi va tamoyillari //Ta'limda zamonaviy axborot texnologiyalaridan foydalanishning innovatsion usullari. – 2021. – Т. 5. – №. 5. – С. 555-559.
2. Р.Т Казоқов.,Талабаларга ахборот хавфсизлигини таъминлаш компонентлигини ривожлантиришнинг ҳуқуқий асослари.,Ўзбекистон давлат саънат ва маданият институти хабарлари 4 (12), 61-68
3. Казоқов Р.Т.,Кейс стади технологияларидан фойдаланиб талабаларнинг масофавий таълим технологиялари асосида педагогик маҳоратини шакллантириш.,Замонавий футболни ривожлантириш тенденциялари:муаммо ва ечимлари 11 (1 ...
4. Давурбаева М.Ж.,Казоқов Р.Т., Мадаминов М.П.,Интернет тармоқларида талаба ёшларнинг мустақил таълим олишдаги билим ва кўникмаларининг такомиллаштириш.,SPORT MENEJMENTI VA MARKETINGI: MUAMMOLAR, TENDENSIYALAR VA ISTIQBOLLAR 1 ...
5. Казоқов Р. Т. Талабаларга ахборот хавфсизлигини таъминлаш компонентлигини ривожлантиришнинг ҳуқуқий асослари //Ўзбекистон давлат саънат ва маданият институти хабарлари. – 2019. – Т. 4. – №. 12. – С. 61-68.
- 6.Buriyev, B. U.,Muxiddinova, F. A. (2022). O'zbekiston davlat jismoniy tarbiya va sport universiteti talabalarining psixologik va jismoniy tayyorgarligini sport yakka o'yinlari orqali shakllantirish. ILMIY TADQIQOTLAR SAMMITI, 1(1), 145-149.
- 7.Buriyev, B. U.,Djurabo'yev, A. M. (2022). Yosh voleybolchilar texnik va taktik mahoratlarini takomillashtirish va jismoniy tayyorgarliklarin amalga oshirish uslub va tamoyillari. Jismoniy tarbiya sport mashg'ulotlari nazariyasi, 1(1), 145-147.
- 8.Buriyev, B. U., Kadirov, R. R. (2021). Роль и место спортивных и подвижных игр в общей структуре учебно-производственной практики. 2021 yildao'tkazilgan XXXII yozgiOlimpiya, 1(1), 100-103.
9. Р.Т Казоқов, Ш.Қ Бекназаров, Ибодов, А. И.Футболчиларнинг антропометрик ўлчамлари ва тезлик сифатлари орасидаги

корреляциясини ўрганишда акт дан фойдаланиш.,Тиббиёт ва спорт 1 (10), 27-30.

10. Казоқов, Р. Т., & Джўрабаев, А. М. Юлдашева КА ЎЗБЕКИСТОНДА ЖИСМОНИЙ ТАРБИЯНИНГ РИВОЖЛАНИШИ. SPORT MENEJMENTI VA MARKETINGI: MUAMMOLAR, TENDENSIYALAR VA ISTIQBOLLAR, 1-237.

11. Джўрабаев А. М., Казоқов Р. Т. Биомеханик таҳлиллар асосида енгил атлетикачиларнинг функционал тайёргарлигидаги корреляция алоқаларининг таҳлили //Yoshlarni qo 'llab-quvvatlash va aholi salomatligini mustahkamlash yili" ga bag 'ishlangan. – 2021. – Т. 4. – №. 4. – С. 198-208.

12. Kazoqov R. T., Djurabaev A. M. Kredit modul tizimi nima //Ta'limni raqamlashtirish sharoitida pedagog kadrlarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish. – 2021. – Т. 4. – №. 4. – С. 198-206.

Казоқов Р. Т., Джўрабаев А. М. Юлдашева КА ЎЗБЕКИСТОНДА ЖИСМОНИЙ ТАРБИЯНИНГ РИВОЖЛАНИШИ //SPORT MENEJMENTI VA MARKETINGI: MUAMMOLAR, TENDENSIYALAR VA ISTIQBOLLAR. – С. 1,237-240.

13. Джўрабаев А. М., Махмудов А. И. Мувозанат машқларининг анатомо-физиологик ва биомеханик характеристикаси //миллий спорт турлари, этносспорт ва унинг назарий-амалий муаммолари" халқаро илмий-амалий анжуман. – Т. 1. – С. 594.

14. Djo'rabayev A.M., Bo'riyev B.O', M.Raximboyeva, Lidfulina Kumiya PARADZYUDOSCHILARNI TEZKOR-KUCH QOBILIYATINI RIVOJLANTIRISHDA DINAMIK MASHQLARDAN FOYDALANISH //JISMONIY TARBIYA VA SPORT SOHASIDA ILMIY TADQIQOTLAR: MUAMMOLAR, YECHIMLAR VA ISTIQBOLLAR" MAVZUSIDAGI XALQARO ILMIY-AMALIY ONLAYN ANJUMANI. – Т. 1. – С. 300-303.

15. Кдырова М. А., Абатова Г. Н. Профессионально-педагогическая подготовленность тренеров и возможности её совершенствования с использованием обучающих тестов (в примере волейбола) //Academic research in educational sciences. – 2021. – Т. 2. – №. Special Issue 1. – С. 192-200.

16. Кдырова М. А., Абатова Г. Н. Прессо-депрессорная разминка как эффективное средство настройки психофункциональной готовности спортсменов к соревнованиям //Academic research in educational sciences. – 2021. – Т. 2. – №. Special Issue 1. – С. 236-245.

17. Кдырова, МА; Абатова, ГН. МУШАКЛАРНИ ЧЎЗИЛТИРИШ-БЎШАШТИРИШГА ЙЎНАЛТИРИЛГАН РАЗМИНКА СПОРТЧИЛАРНИ МУСОБАҚАЛАРГА ПСИХОФУНКЦИОНАЛ ШАЙЛАНТИРИШ ВОСИТАСИ

СИФАТИДА //Academic research in educational sciences. – 2021. – Т. 2. – №. 000 «Academic Research». – С. 343-352.

18. Каримов Б. З. О РОЛИ САМОСОЗНАНИЯ В ОПРЕДЕЛЕНИИ ПСИХИЧЕСКОЙ ГОТОВНОСТИ БАСКЕТБОЛИСТОВ КЛУБНЫХ КОМАНД УЗБЕКИСТАНА К СОРЕВНОВАНИЮ //Игровые виды спорта: актуальные вопросы теории и практики. – 2018. – С. 294-297.

19. Каримов, Бахтиёр Зиёвадинович ФОРМИРОВАНИЕ ОПРЕДЕЛЕННЫХ ЛИЧНЫХ СВОЙСТВ, СПОСОБСТВУЮЩИХ ДОСТИЖЕНИЮ МАКСИМАЛЬНО ВЫСОКОГО РЕЗУЛЬТАТА В СОРЕВНОВАНИИ ПО БАСКЕТБОЛУ КЛУБНЫХ КОМАНД УЗБЕКИСТАНА //Проблемы педагогики. – 2022. 000 «Олимп»– С. 55-59.

20. Казоқов Р. Т. и др. ПЕДАГОГИКА ОЛИЙ ТАЪЛИМДА КЕЙС-СТАДИ ТАЪЛИМ ТЕХНОЛОГИЯСИ АСОСИДА ПЕДАГОГИК МАҲОРАТИНИ ШАКЛЛАНТИРИШ ЮЗАСИДАН ТАЖРИБА-СИНОВ ИШЛАРИНИНГ НАТИЖАЛАРИ //Академические исследования в современной науке. – 2023. – Т. 2. – №. 6. – С. 111-115.

21. Казоқов Р. Т. Кейс стади технологияларидан фойдаланиб талабаларнинг масофавий таълим технологиялари асосида педагогик маҳоратини шакллантириш //Замонавий футболни ривожлантириш тенденциялари: муаммо ва ечимлари. – Т. 11. – №. 1.

22. Казоқов, Р. Т., Джўрабаев, А. М., Бўриев, Б. Ў., & Ахматов, Ж. О. (2023). ПЕДАГОГИКА ОЛИЙ ТАЪЛИМДА КЕЙС-СТАДИ ТАЪЛИМ ТЕХНОЛОГИЯСИ АСОСИДА ПЕДАГОГИК МАҲОРАТИНИ ШАКЛЛАНТИРИШ ЮЗАСИДАН ТАЖРИБА-СИНОВ ИШЛАРИНИНГ НАТИЖАЛАРИ. Академические исследования в современной науке, 2(6), 111-115.

